

Republika e Kosovës • Republika Kosovo • Republic of Kosovo
Institucioni i Avokatit të Popullit • Institucija Ombudsmena • Ombudsperson Institution

IZVEŠTAJ
NACIONALNOG MEHANIZMA OMBUDSMANA
ZA SPREČAVANJE TORTURE

o posetama policijskim stanicama kao u nastavku:

- 1. Policijska stanica u Klini**
- 2. Policijska stanica u Istoku**
- 3. Policijska stanica u Dečane**
- 4. Policijska stanica u Peć**

Za: **G. Ekrem Mustafa, Ministar**
Ministarstvo unutrašnjih poslova

Z. Rashit Qalaj, Generalni direktor
Kosovska policija

U skladu sa članom 135. stav 3. Ustava Republike Kosovo, i člana 17. Zakona 05/L-019 o Ombudsmanu, Nacionalni mehanizam Ombudsmena za sprečavanje torture (u daljem tekstu NMST) posetio je gore navedene policijske stanice.

Priština 17. oktobar 2018. godine

Datumi poseta i sastav monitoring grupe

1. NMST posetio je gore navedene policijske stanice tokom datumima kao u nastavku:
 1. **Policijska stanica u Klini, dana 11. jula 2018. godine**
 2. **Policijska stanica u Istoku, dana 11. jula 2018. godine**
 3. **Policijska stanica u Dečane, dana 12. jula 2018. godine**
 4. **Policijska stanica u Peć, dana 12. jula 2018. Godine**
2. Monitoring grupa u sastavu od Pravnog savetnika za sprečavanje torture, jednog savetnika psihologa, jednog savetnika lekara, dva člana Kosovskog centra za rehabilitaciju preživelih od torture (KCRPT), dva stručnjaka Veća Evrope (u svojstvu posmatrača).

Saradnja sa NMST za vreme posete

3. Tokom posete gore navedenim policijskim stanicama Policija Kosova je pružila NMST punu saradnju. Ekipa je bez zakašnjenja imala pristup u svim posećenim prostorijama. Ekipi su obezbeđene sve informacije potrebne za obavljanje zadatka i omogućeno je intervjuisanje uhapšenih lica bez prisustva policijskih službenika.
4. Prema zakonima koji su na snazi u Republici Kosovo, lica koja su osumnjičena za izvršenje krivičnog dela mogu se držati od strane policije do 48 sati pre nego što se isti šalju pred sudijom predpretnog postupka. Policija može da beleži i prikuplja informacije od lica koji se nalaze na mestu zločina, i koji mogu da pruže relevantne informacije (maksimalni vremenski rok: šest sati).¹

Garancije protiv zlostavljanja

5. Evropski Komitet za Prevenciju Torture (u daljem tekstu "KPT"), u 2-om opštem izveštaju objavljenom 1992. godine, naveo je važnost tri osnovnih prava uhapšenih lica od strane policije, a to su: pravo da bude obavešten o njegovim pravima, da obavesti treće lice po svom izboru o njegovom/njenom hapšenju (člana porodice, prijatelja, konzulata zemlje iz koje dolazi ako je stranac), pravo da ima advokata, pravo da bude pregledan od lekara po svom izboru (osim lekarskog pregleda od strane lekara koji je pozvan od strane policije).²
6. Ova prava se trebaju sprovoditi ne samo u slučaju zadržanih lica, već i u drugim slučajevima kada su građani primorani da ostanu u policiji ili sa policijom i zbog drugih razloga (na primer, zbog identifikacije).
7. Prema KPT-u, ova prava su osnovna garancija protiv fizičkog zlostavljanja i trebaju se sprovoditi od prvog trenutka lišavanja slobode, bez obzira kako su opisana u okviru zakonskog sistema.

¹ Članovi 162, 163, 164 Zakonika br. 04/I-123 o krivičnom postupku Republike Kosovo.

² Vidi: <https://rm.coe.int/16806cea2f> (15.11.2017).

8. Takođe, ova osnovna prava su predviđena i Ustavom Republike Kosova, Zakonikom o Krivičnom Postupku i Zakonom o Policiji.³
9. Član 13. Zakonika o Krivičnom Postupku utvrđuje da svako lice koje je lišeno slobode treba da bude informisano odmah na jeziku kojeg on/ona razume o pravu na pravnu pomoć po svojoj želji, o pravu da informiše članove porodice ili neku drugu osobu o činjenici da je uhapšen i da se ova prava primenjuju tokom celog vremena dok je osoba lišena slobode.⁴
10. Što se tiče informisanja o hapšenju, član 168. Zakonika o krivičnom postupku, dalje utvrđuje da uhapšeno lice ima pravo da obavesti člana porodice ili neko drugo lice po ličnom izboru o njegovom hapšenju i mestu zadržavanja odmah nakon hapšenja; obaveštavanje člana porodice ili drugog lica u vezi hapšenja može da zakasni najviše 24 sata kada državni tužilac proceni da je ovo obaveštavanje uslovljeno vanrednim potrebama za istragu slučaja. Ovo kašnjenje se ne primenjuje u slučaju maloletnika
11. Prema Zakonu o Policiji⁵ pravo da se obavesti porodica ili drugo lice o hapšenju takođe važi i za lica koja su “*privremeno zadržana*” da bi se identifikovala ili zbog njihove zaštite i zaštite drugih.
12. Prilikom posete policijskim stanicama u Klini i Istoku NMST nije naišao na uhapšena lica. NMST je naišao na osobe koje su uhapšene u policijskoj stanici u Dečanima i Peći, koje je intervjuisao i nije primio žalbe u vezi sa ovim pravima. Takođe, na osnovu pregledane dokumentacije, proizilazi da je Kosovska policija poštovala ova prava. Tokom poseta, NMST je primetio da su u svakoj ćeliji bile izložene pisane informacije o pravima uhapšenih lica. Tokom poseta, NMST nije naišao na uhapšene maloletnike.
13. Prilikom poseta, NPM je informisan od strane policijskih službenika da prilikom intervjua sa uhapšenim licima ne praktikuje se audio-video zapis intervjua. Evropski Komitet o Prevenciji Torture (KPT) smatra:

*“Elektronski zapis (audio i/ili video) policiskih intervjua sačinjava jednu važnu dodatnu garanciju protiv zlostavljanja uhapšenih. KPT ima zadovoljstvo da primeti da uvođenje takvih sistema se razmatra od strane jednog velikog broja zemalja. Jedan takav sistem može obezbediti jedan kompletirani i autentični proces intervjua i na ovaj način u mnogome olakšava istragu svakih navoda o zlostavljanju. Ovo je u interesu obeju strana, odnosno lica koja su zlostavljena od strane policije i u interesu policijskih službenika koji su optuženi neosnovanim navodima da su učestvovali u fizičkom zlostavljanju ili psihološkom pritisku. Takođe, elektronski zapisi smanjuju mogućnost optuženog da kasnije lažno poriču da su dali određene tvrdnje”.*⁶

³ Ustav Republike Kosovo, Članovi 29. i 30. Krivični Zakonik Republike Kosovo član 13. Zakon br. 04/L-076 o Policiji Kosova,

⁴ Vidi takođe član 29 i član 30 Ustava.

⁵ Zakon o Policiji, član 20.

⁶ Evropski Komitet za Prevenciju Torture, izvod iz 12. opšteg izveštaja, stav 36. Za više, vidi: <https://rm.coe.int/16806cd1ed> (24.11.2017).

14. U izveštaju o poseti u Irskoj 2006. godine, KPT navodi:
“Tokom posete 2006. godine, nalazi sugerišu da audio-video snimanja u prostorijama za intervju u stanicama Garda, mogla su biti značajan faktor koji je doprineo u smanjenju navoda za fizičko zlostavljanje uhapšenih lica”.
15. **NPMT Ombudsmana, isto kao u izveštaju sa preporukama koji je upućen Policiji Kosova dana 25. januara 2018. godine, podstiče Policiju Kosova da razmotri mogućnost sprovođenja jednog takvog audio i video sistema u saglasnosti sa konstatacijama KPT-a i da o tome obavesti Ombudsmana.**
16. NMST je primetio da u policijskim stanicama koje je posetio u Dačanima, Istoku, Klini i Peći, sigurnosne kamere su operativne u prostorijama stanice i u ćelijama gde se drže zatvorenici.
17. Pored toga, NMPT je primetio da su u svakoj policijskoj stanici postojali konkretni dokumenti u kojima su policijski organi tačno zabeležili svaki događaj koji se odnosi na uhapšenu osobu

Fizičko zlostavljanje

18. Tokom posete policijskoj stanici u Peći, MNST je naišao na pet uhapšenih lica, od kojih dvojica su bili u procesu intervjuisanja od strane istražitelja, a tri druga su intervjuisani od strane ekipe NMST. Tokom razgovora bilo je navoda o fizičkom zlostavljanju policajaca u trenutku hapšenja. NMST je razmotrio dosijee uhapšenih u kojima je evidentirano da uhapšeni bili pregledani od strane lekara i na lekarskom izveštaju je zabeleženo merenje vitalnih znakova, i samo je u jednom slučaju bio upućen na terapiju protiv bolova.
19. U ovom pravcu Zakon br. 04/L-076 o policiji Kosova definiše da: *“Policijski službenik je ovlašćen da upotrebi silu samo kada je isto neophodno i samo do onog nivoa koji je potreban za postizanje legitimnih policijskih ciljeva.”*
20. **NMST Ombudsmana smatra da bi svim službenicima Kosovske policije trebalo da bude jasno da su svi oblici fizičkog zlostavljanja uhapšenih lica neprihvatljivi, i da će svi policijski službenici koji vrše takve postupke biti podložni pravnim sankcijama. Policijskim službenicima treba da se da do znanja da ne mogu da koriste silu van onoga što je neophodno kada treba da vrše hapšenje i da u trenutku kada uhapšeno bude lice pod kontrolom, ne može biti nikakvo opravdanje za korišćenje fizičke sile.**

Fizički uslovi posećenih policijskih stanica

21. **U Policisku Stanicu u Istoku** ćelije gde se uhapšeni drže nude dobre uslove smeštaja, uključujući i dovoljno prirodnog svetla, čistoću, ventilaciju. Dok, veličine ćelija su u saglasnost sa standardima određenim od strane KPT-a.
22. **Policijska stanica u Klini**, generalno zadovoljava minimalne standarde za smeštaj uhapšenih osoba, ćelije u kojima su smešteni zatvoreni imaju prirodno i veštačko

osvetljenje, veličina ćelija je u skladu sa standardima KPT-a⁷, svaka ćelija ima dušek i čistu posteljinu.

23. Policijska stanica u Peći, NMST je primetio da su ćelije bile u veoma lošem stanju, nije bilo prirodnog svetla, a veštačka svetlost je bila slaba. NMST je primetio da zgrada ima vlagu i oseća se miris buđa, higijena nije na odgovarajućem nivou. U ćelijama u kojima se drže zatvorenici nedostaje posteljina, jastuci, higijenska sredstva. **Ovoj stanici je potrebno renoviranje u prostorijama u kojima se drže zatvorenici i na prostorima gde rade policajci.**

24. Policijska stanica u Dečanima. NMST je primetio da su ćelije u kojima se drže zatvorenici u veoma lošem stanju i da je potrebno neposredno renoviranje, nemaju prirodnog svetla ni veštačkog. Kao rezultat ovog stanja NMST je intervjuisao uhapšenu osobu u punom mraku. Monitoring ekipa, je tokom posete ćelijama u kojima se drže zatvorenici takođe je primetio prisustvo insekata. **Ovakvo stanje u policijskoj stanici u Dečanima može izjednačiti sa degradirajućim, ponižavajućim, i nečovečnim tretiranjem.**

25. NMST smatra da, ma koliko god kratko trajao period policijskog pritvora, uslovi u ćeliji moraju ispunjavati neke osnovne zahteve. NMST primećuje da KPT u svom 2. opštem izveštaju, objavljenom 13. aprila 1992. godine u Strazburu, definisao je standard koji se odnosi na uslove u ćelijama u kojima se drže zatvorenici, u kome se kaže: "*Sve ćelije u policijskim stanicama moraju biti razumne veličine za broj smeštenih lica, treba da imaju adekvatno osvetljenje (npr. dovoljno svetlo za čitanje, izuzev vremena spavanja) i ventilaciju, i iste treba da budu opremljeni fiksnim stolicama ili stolom). Šta više, licima koja se zadržavaju tokom noći, treba da se obezbede i čista posteljina i ćebad.*"⁸

26. U svim posećenim stanicama, NMST je primetio da zatvorena lica nisu snabdevena ličnim higijenskim sredstvima. NMST smatra da nadležne vlasti treba preduzeti konkretne korake za opremanje pritvorskih centara higijenskim sredstvima

Sistem za poziv

27. Nijedna od posećenih stanica ne poseduje sistem za poziv. NMST primećuje da KPT u izveštajima o Kosovu o poseti u 2015. godini, preporučio je nadležnim organima na Kosovu da ćelije u policijskim stanicama treba da obezbede sistem za poziv tako da uhapšenima bude omogućen lakši kontakt sa policijskim službenicima u slučaju potrebe.⁹

Režim

28. U 12.-tom opštem izveštaju objavljenom 2002. godine, Evropski Komitet za Prevenciju Torture navodi da osobama koji se zadržavaju više od 24 sata treba, u okviru mogućnosti, treba da im se pruža dnevno šetanje na svež vazduh.¹⁰ NMST je obavešten od strane

⁷ Vidi: <https://rm.coe.int/16806cea2f> (16.8.2018. god.).

⁸ Evropski komitet za prevenciju torture, 2-ti Opšti izveštaj, stav 42. Više na adresi: <https://rm.coe.int/1680696a3f>, (16.8.2018. god.).

⁹ Izveštaj KPT o poseti Kosovu 2015. godine, odgovor vlasti. Vidi: <https://www.coe.int/en/web/cpt/kosovo> (16.8.2018. godine).

¹⁰ Opšti 12. izveštaj KPT-a, stav 47, na: <https://rm.coe.int/16806cd1ed> (29.11.2017).

policijskih službenika u posećenim policijskim stanicama da se zatvorenicima ne pruža uopšte šetanje na svež vazduh, posledično ni kada se uhapšena lica zadržavaju više od 24 sata, iako nemaju fizičke uslove . NMST smatra da, u skladu sa preporukom KPT-a, nadležni organi treba, kad god je to moguće, da pruže zatvorenicima kontakt sa svežim vazduhom van ćelije.

Zdravstvena nega

29. Lekarske usluge su osnovno pravo lica koja su uhapšena od strane policije. NMST, je obavešten da se u policijskoj stanici u Istoku svaka uhapšena osoba prvi put upućuje lekaru, a potom u ćeliju za držanje. Medicinske usluge pružaju javne ustanove, kao što su najbliži centri za porodičnu medicinu i Univerzitetski klinički centar, u zavisnosti od potreba za liječenjem. Lekarske usluge se nude od strane javnih institucija kao što su Centar Porodične Medicine i Kliničko Univerzitetski Centar, u zavisnosti od potreba za negom. **NMST nije primio žalbe od intervjuisanih lica vezi ovog prava. Takođe, od razmatranih dokumenata primećeno je da je policija evidentirala u njihovim ličnim dosijeima obaveštenje o pravu na lekarske usluge.**

30. NMST primetio je da se svi podaci u vezi pružanih zdravstvenih usluga uhapšenima, čuvaju u njihovim ličnim dosijeima.

Stoga, na osnovu nalaza prilikom posete, NMST preporučuje Ministarstvu unutrašnjih poslova i Policiji Kosova:

- **Da se obavi potrebno renoviranje u centru za zadržavanje u Dečanima što je pre moguće.**
- **Da se obavi potrebno renoviranje u policijsku stanicu u Peći, i da se stanica snabdeva potrebnim materijalima (vidi stav 23 ovog izveštaja).**
- **U svim ćelijama policijskih stanica gde postoje prostorije za zadržavanje da se instalira sistem za poziv.**

U skladu sa članom 132. stav 3. Ustava Republike Kosovo („*Bilo koji drugi organ ili institucija, koja sprovodi legitimnu vlast u Republi i Kosovo je dužna da odgovori na zahteve Ombudsmana i da predstavi sva zatražena dokumenta i informacije u skladu sa zakonom*“) i članom 28. Zakona br. 05/L-019 o Ombudsmanu („*Vlasti, kojima je Ombudsman uputio preporuke, zahtev ili predlog za preduzimanje konkretnih mera, uključujući i disciplinske mere, treba da odgovore u roku od trideset (30) dana. Odgovor treba da sadrži razloge u pisanoj formi o preduzetim radnjama u vezi sa navedenim pitanjem*“) ljubazno Vas molim da nas obavestite o radnjama koje ste preuzeli ili planirate da preduzmete u vezi sa navedenim pitanjem.

S poštovanjem,

Hilmi Jashari

Ombudsman